

SATPREM

**Sri Aurobindo,
avagy
a tudatosság kalandja**

A magyar kiadás alapjául szolgáló eredeti mű:
Sri Aurobindo or the Adventure of Consciousness, New
English translation © Institut de Recherches Évolutives,
Paris 2003.
All rights reserved

Fordította: ezvanjuli
Lektorálta: ezvanzsac
Magyar layout: ezvanjuli

EzVanKiadó, 2019
I. kötet

www.ezvankonyek.hu
+36 20-38-39-339
ezvanjuli@ezvankiado.hu

Anyának

Tartalomjegyzék

Előszó	5
Bevezetés	9
1. Tökéletes nyugati ember	15
2. Örökérvényű törvény	25
3. Intellektus vége	43
4. Csendes Elme	51
Mentális gépezetek	51
Aktív meditáció	53
Átmenet	57

Előszó

A kalandozások kora lejárt. Még ha el is jutnánk a hetedik galaxishoz, oda is sisakban és gépesítve mennénk. Pontosan olyanok lennénk, mint amilyenek vagyunk: gyermekek a halállal szemben, élőlények, kik bizonytalanok abban, miként éljenek, egyáltalán miért és merre tartsanak. A Földön – mint tudjuk – a Cortések és Pizarrók ideje lejárt: egy Gépezet vesz körül bennünket, a csapda bezárul. De mint mindig, most is kiderül, hogy csapásaink – még ha sötétségbe burkolnak is minket, a legkedvezőbb lehetőségeink is egyben, és e sötétség-borította átjáró az egyetlen, amely a „világossághoz” vezet. Ezért vállunkat a falnak vetve nézünk szembe a még felfedezésre váró végső kalanddal: önmagunkkal.

A figyelmeztetések bőségesek, egyszerűek és nyilvánvalók. A 60-as évek legfontosabb eseménye nem a Holdraszállás volt, hanem a drogokkal történő „elszállás”, a hippy vándorlások és az egyetemisták

elégedetlenkedése világszerte – de merre tartanak? Már nincs több hely a nyüzsgő tengerpartokon, nincs több hely a zsúfolt utcákon, nincs több hely városaink egyre gyarapodó hangyabolyaiban. A kiutat máshol kell keresnünk.

De sokfajta „máshol” van. A drogosoké bizonytalan, veszélyes, és legfőképp külső szertől *függ*. – Egy tapasztalatnak tetszésünk szerintinek és bárhol megszerezhetőnek kell lennie, akár a piacon, akár szobánk magányában, máskülönben ez nem tapasztalat, hanem rendellenesség vagy függőség. A pszichoanalízis „másholja” pillanatnyilag néhány homályosan megvilágított barlangra korlátozódik, és mindenekfelett nélkülözi a tudatosság azon fogódzóját, amely képessé tesz bennünket, hogy tetszésünk szerint szabadon mozogjunk saját mesterünkként, nem pedig tehetetlen tanúkként vagy betegeskedő áldozatokként. A vallások „másholjai” helyesebb megvilágításba helyezik a kérdést, de túlságosan is egy istentől vagy egy dogmától függnék, és legfőképpen *egyfajta* tapasztalatba zárnak bennünket, mivel ugyanannyira lehetünk egy másik világ foglyai, mint e világe – sőt, még inkább. Végül, a tapasztalat értékét életátalakító erejében kell mérni, máskülönben hiábavaló álommal vagy hallucinációval van dolgunk.

Sri Aurobindo kettős felfedezéshez vezet bennünket, melyre égető szükségünk van, ha nemcsak

a kiutat akarjuk megtalálni fojtogató zűrzavarunkból, hanem a világunkat is át akarjuk alakítani. Lépésről lépésre követve őt rendkívüli felfedezőútján – a belső tér* módszerével – ha szabad így mondanunk –, elvezet minket minden idők legjelentősebb felfedezéséhez, a Nagy Titok kezdetéhez, amely megváltoztatja világképünket, mégpedig azáltal, hogy a *tudatosság az erő*. Jelen világunkat, amelybe beleszülettünk, az elkerülhetetlennek tartott, fejlett technika-okozta körülmények hipnotizálják, és úgy tűnik, az egyetlen reménysugarunkat a folyamatosan, óriási mértékben burjánzó gépekben találtuk meg, amelyek jobban látnak, jobban hallanak, jobban számolnak, jobban gyógyulnak, mint mi – és végül talán jobban is élnek. Fel kell ismernünk, hogy jobbak lehetnénk náluk, mivel e hatalmas, minket fojtogató Gépezet, olyan gyorsan összeomolhat, mint ahogy életre kelt, ha hajlandók lennénk megragadni az igaz erő fogantyúját, és leereszkednénk saját szívünkbe mint módszeres, kérlelhetetlen és tisztafejű felfedezők.

Felfedezhetnénk: remek huszadik századunk is még csak a pszichológia kőkorszakát élte, hogy nagymértékű tudásunk ellenére sem hatoltunk be a valódi élet tudományába, a világ és saját magunk

* Az emberi elme számára ismeretlen, kifürkészhetetlen tér – *a ford.*

tökéletes ismeretébe, mely kitarthatná előttünk a teljesség, a harmónia és a szépség horizontjait – ezekhez képest nagyszerű felfedezéseink olyanok, mint egy újonc hevenyészett vázlatai.

Satprem
Pondicherry,
1970. január 27.

*Azzá válok, mit magamban látok. Min-
dent, mit gondolataim sugallnak, képes
vagyok megtenni; feltáruló gondolataim-
má válhatok. Ilyen kell, hogy legyen az
ember magába vetett rendíthetetlen hite,
hisz Isten lakozik benne.¹*

Bevezetés

Volt egyszer egy huncut maharadzsa, aki nem bírta elviselni a gondolatot, hogy bárki különb lehet nála. Hívatta a birodalom tudósait – hisz fontos esetekben ez volt a szokás –, és feltette nekik a következő kérdést: „Kettőnk közül, melyikünk a nagyszerűbb, én vagy Isten?” A tudósok reszketni kezdtek félelmükben. Ragaszkodtak tiszttségükhöz, életükhöz, de hivatásuknál fogva bölcsek lévén, időt kértek. Méltán voltak tudósok, és Istent sem akarták magukra haragítani. Kesergésük közepette a legidősebb közülük így szólt: „Bízzátok rám, holnap én beszélek az uralkodóval.” A következő napon a teljes udvarház összegyűlt az ünnepélyes kihallgatásra. Az öreg tudós kezeit alázatosan összekulcsolva,

fehér hamuval bekent homlokkal érkezett. Meghajolt, és a következőket mondta: „Ó Uram, kétségtelenül, tenmagad vagy a kiválóbb.” Az uralkodó háromszor megpödrötte hosszú bajuszát, majd felfújta magát. Az öreg bölcs így folytatta: „Uram, tenmagad vagy a kiválóbb, mivel bárkit száműzhetsz birodalmadból, míg Isten nem. Valójában az egész az Ő birodalma, rajta kívül nincs hova menni”.

Ezt az indiai mesét Bengáliában, Sri Aurobindo szülőföldjén hallottuk, ami tartalmilag hasonló ahhoz, amit Sri Aurobindo mondott: minden Ő – istenek, ördögök, emberek, a Föld, és nem csupán csak a mennyek –, s kinek tapasztalatai elvezetnek az anyag isteniségéhez. Mivel az elmúlt fél évszázadban a pszichológia szakadatlanul a démonokat helyezte vissza az emberbe; az évszázad második felének lehet, az lesz a feladata, amit André Malraux gondolt: az istenek visszahelyezése az emberbe, vagy még inkább, ahogy Sri Aurobindo állította: a Szellem visszahelyezése az emberbe és az anyagba, megteremtve az élet isteniségét a Földön: *felül a mennyek nagyszerűek és csodálatosak, de még ennél is nagyszerűbbek és csodálatosabbak a benned lakozó mennyek, az isteniség keresőjét váró Édenkertek.*²

Sokféleképpen kezdhetünk hozzá a Munkához. Valójában mindenkinek megvan a saját egyéni kitárlkozási módja: ez lehet egy szépen elkészített tárgy,

egy jól elvégzett munka; másnak egy szép gondolat, egy harmonikus filozófiai rendszer; egy dal, egy folyó vagy az óceán egy fénycsillanása – melyek a végtelenben vett lélegzetek. Ám ezek röpké pillanatok, míg mi a tartósságot keressük. Nem megfoghatatlan, körülményektől függő kurta varázslatokat, hanem valamilyen elidegeníthetetlen keresünk, ami nem függ sem feltételektől, sem körülményektől – egy ablakot magunkban, ami soha többé nem zárul be.

Mivel e viszonyokat elég nehéz megteremteni itt a Földön, ezért beszélünk Istenről, spiritualitásról, Krisztusról, Buddháról, és a nagy vallások alapítóinak összes leszármazottjáról –, melyek mind a tartósság keresésének módjai. De lehet, hogy nem vagyunk vallásos vagy spirituális emberek, csak olyan egyszerűek, akik a földi életben hisznek, gyanakvók a hangzatos szavak hallatán, és belefáradtak a dogmákba; lehet, kimerültünk abban, hogy mindig helyesen gondolkodjunk – csak azt akarjuk, hogy saját kis folyónk a Végtelenségbe ömöljön.

Volt egyszer egy nagy szent Indiában. Mielőtt megtalálta volna a békét, éveken keresztül akivel csak találkozott, megkérdezte: „Láttad Istent?... Láttad Istent?” – majd dühösen távozott, mivel csak történeteket meséltek neki. *Látni* akarta Istent. Igaza volt, figyelembe véve azt a sok hamisságot, amit az emberek beletettek ebbe a szóba, és persze sok másikba is. Ha

már láttuk, képesek leszünk beszélni róla, vagy ami még valószínűbb: csöndben maradunk. Nem, nem akarjuk szép szavakkal áztatni magunkat; abból akarunk kiindulni, amink van, pontosan onnan, ahol tartunk, abban az esetlen cipőben, és a jó napjaink kis napsugarával, mivel ebben hiszünk. Látjuk, hogy a Föld eléggé sajnálatos állapotban van; szeretnénk, ha változna, de óvatosakká váltunk a csodaszerekkel, mozgalmakkal, gyülekezetekkel, teóriákkal kapcsolatban. A legelején kezdjük, magunkkal! – Nem sok, de ez minden, amink van, és megpróbáljuk megváltoztatni a világnak ezt a darabkáját, mielőtt megkísérelnénk megóvni a másik részét. Lehet, ez nem is olyan őrült ötlet azok számára, akik tudják, ha megváltozik a világ e darabkája, az a másik rész megváltozásának leghatékonyabb módja?

Mit tud Sri Aurobindo nyújtani nekünk a mi szintünkön?

Sri Aurobindo filozófus, az evolúció látnoka, de főként költő; azonban nem mindenki filozófus vagy költő, még kevésbé látnok. Elégedettek lennénk, ha mutatna egy módot, hogy higgyünk saját lehetőségeinkben, és ne csak az emberi, hanem az emberfölötti és isteni lehetőségeinkben is, és ha kapnánk egy módszert, hogy ne csak higgyünk ezekben, hanem lépésről lépésre felfedezhessük mindezeket magunkban, óriássá váljunk, oly

hatalmassá, mint szeretett Földünk szárazföldjeivel, tengereivel, melyeket magunkban hordozunk? Sri Aurobindo a felfedező – aki jögi is volt, talán nem azt mondta, hogy a *Jóga a tudatos önfeltárás művészete*?³ Segítségével a tudatosság e felfedezésébe szeretnénk belefogni. És ha higgadtan, türelmesen, őszintén, bátran szembenézve a nehézségekkel, haladunk utunkon – és Isten tudja, hogy ez eléggé kemény –, akkor nincs ok arra, hogy egy napon az ablak miért ne nyílhatna ki, és miért ne engedhetné be örökre a napfényt. Valójában ez nem egy, hanem számos, egymás után, egyre szélesebbre táruló ablak, látni engedve királyságunk új dimenzióját, és minden alkalommal *tudatosságunk oly gyökeresen megváltozik*, mint amikor az alvásból az ébrenlét állapotába jutunk. Követni fogjuk a tudatosság változásának főbb szintjeit, ahogy Sri Aurobindo megtapasztalta azokat, és leírta tanítványainak az *integrál jóga*ban, egészen az új, még ismeretlen küszöbéig, melynek lehetséges, hogy megvan az ereje, hogy megváltoztassa magát az életet.

Mert Sri Aurobindo nemcsak a tudatosság felfedezője, hanem egy új világ építője is. Mi értelmelene tudatosságunk változásának, ha a világ körülöttünk olyan maradna, mint amilyen most? Olyanok lennénk, mint Hans Christian Andersen császára, aki meztelenül sétált a város utcáin.

Így a világ legtávolabbi határainak feltárása után – mely nem volt ismeretlen az ősi bölcsek előtt – Sri Aurobindo felfedezett egy még feltérképezetlen, másik világot, amit *Szuperelmének* vagy *Szupramentálisnak* hívott, és szándékában állt lehozni a Földre. Ösztökél bennünket, hogy tegyük ezt vele együtt – persze, csak ha szeretnénk –, és legyünk részesei e gyönyörű történetnek. A Szuperelme – mondja Sri Aurobindo – döntő változást idéz elő a földi-tudatosság evolúciójában. Valójában a tudatosság változása az, aminek meg lesz az ereje, hogy átalakítsa anyagi világunkat, oly alaposan, maradandóan – és remélhetőleg jobban –, mint ahogy az Elme az Anyagban való első megjelenésekor tette. Meglátjuk majd, hogy az integrál jóga hogyan vezet el a *szupramentális* jógaához, vagy a földi átalakulás jógájához, amit megpróbálunk körvonalazni – csak körvonalazni, mivel a történet még alakulóban van, eléggé új és küzdelmes, még nem tudjuk, hol fogunk kikötni, vagy egyáltalán sikerül-e.

Végül is, kicsit mindnyájunktól függ.

Tökéletes nyugati ember

Emberileg Sri Aurobindo közel került a Nyugathoz. Noha mi, nyugatiak tisztelettudóan meghajoltunk a „kelet bölcsessége” és a fura aszkéták előtt, akik úgy tűnik, könnyedén túlteszik magukat kifinomult törvényeinken. Ám egyszer csak azt vettük észre, hogy megérintették ugyan kíváncsiságunkat, de nem az életünket, hisz még mindig szükségünk van a gyakorlatban használható igazságra, mely nyomasztó teleinkben is megállja helyét. Sri Aurobindo viszont jól megismerte az európai teleket, melyek egyénisége kialakulása éveiben – héttől húsz éves koráig – háttérként szolgáltak. Egyik vendégfogadóból a másikba költözött, kisebb-nagyobb mértékben rigolyás vagy jóindulatú háziasszonyokhoz, naponta egyszer étkezett, még felöltője sem volt, de

mindig könyvekkel megrakottan élt: görög és angol költészet, francia szimbolisták, akiket eredetiben olvasott, jóval korábban, mint a fordításban megjelent Bhagavad-Gítát – Sri Aurobindo egyedi szintézisét testesíti meg.

1872. augusztus 15-én született Kalkuttában, Rimbaud *Színvázlatainak* évében, kicsit korábban, mint a Max Planck-féle modern fizika megszületése, Einstein néhány évvel volt csak fiatalabb nála, míg Verne Gyula a jövő szondázásával volt elfoglalva. Még csak beszéltek, hogy Viktória királynő India császárnője lesz, és Afrika meghódítása még zajlott – a két világ közötti fordulópont időszaka volt. A történelem során olykor úgy tűnhet, hogy az új világ megszületését megpróbáltatások és pusztítások időszaka előzi meg, de ez talán csak félremagyarázás. Lehet, azért van, mert az új csírája már kikelt, a tomboló, felforgató, elsőprő erő már megszületett. Mindenesetre Európa dicsőségének csúcán volt, és a játékot Nyugaton játszották. Így tűnt Sri Aurobindo apjának, Dr. Krishnadhan Ghose-nak, aki orvostudományt tanult Angliában, és tökéletes angolként tért vissza Indiába. Nem hagyhatta három fiát – Sri Aurobindo volt a legfiatalabb – a nyugat által legkevésbé érintett országban, amely a miszticizmus ködébe burkolózott, és úgy tűnt, bele is süppedt. Még azt sem várta el tőlük, hogy ismerjék India hagyományait vagy

nyelveit. Így Aurobindo nemcsak angol keresztnévet kapott (Akroyd), de apja angol nevelőnőt is fogadott mellé, Miss Pagettet, és öt éves korában egy ír kólostor iskolájába, Darjeelingbe küldte, az angol kormányzat fiai közé. Két évvel később a három Ghose fiú elhagyta Írországot, hogy Angliába menjenek. Ekkor Aurobindo hét éves volt. Húsz éves koráig nem tanulhatott anyanyelvén, bengáliul, és soha többé nem látta apját, ki éppen Indiába érkezése előtt halt meg, anyját is alig, akit betegsége akadályozott meg, hogy felismerje fiát. – Itt volt egy gyermek, aki család, szülőföld és hagyományok hatása nélkül nőtt fel – egy szabad szellem. Az első lecke, amit Sri Aurobindo ad nekünk, talán éppen a szabadságról szól.

A papa, Sri Aurobindot és két bátyját egy manchesteri anglikán lelkészre bízta, akit *szigorú utasításokkal* látott el: *nem szabadott indiaival megismerkedniük, vagy indiai befolyás alá kerülniük.*¹ Dr. Ghose valójában különleges ember volt. Drewett tiszteletest arra is utasította, hogy semmiféle vallási oktatásban ne részesítse fiait, így majd ha úgy kívánják, maguk választhatnak, mikor eljön az ideje. Úgy tűnhet, Dr. Ghose keményszívű ember volt, de valójában egyáltalán nem; nemcsak ingyenes orvosi ellátást nyújtott, hanem pénzét is szegény bengáli falvaknak adta (míg fiainak Londonban alig volt mit enniük, és ruhára is alig telt). Úgy hitte, hogy

gyermekeinek szilárd jellemmel kell bírniuk. Mikor félreinformálták, hogy kedvenc fia, Aurobindo hajótörés során eltűnt, sokkot kapott, és meghalt.

Az első néhány év Manchesterben nagy fontossággal bírt Aurobindo életében, a latin mellett franciául is tanult (az angol volt természetesen „anyanyelve”), és felfedezett egy önkéntelen vonzódást Franciaország iránt: *Kötődtem az angliai és európai gondolkodáshoz és irodalomhoz, de Angliához mint országhoz nem. Nem voltak kötelékeim – vélekedett az Angliában töltött éveiről. Ha kötődtem is egy európai földhöz, mint második országhoz, intellektuálisan, emocionálisan – hisz nem is láttam, és nem is éltem ott ebben az életemben – az nem Anglia volt, hanem Franciaország.*² A költő is felébredt benne; már hallotta *a láthatatlan dolgok lépéseit*³, az egyik korai verse erről tesz említést; már az egyik belső ablaka is kinyílt, jöllehet a vallás csekély benyomást tett rá, erre lehet következtetni „társalgásának” beszámolójából: Drewett tiszteletes édesanyja magára vállalta, hogy megmenti a három eretnek lelkét, de legalábbis a legkisebbét, így egy napon elvitte Aurobindot a nonkonformista lelkészek gyűlésére. *Miután az imádság befejeződött – írta Sri Aurobindo –, a legtöbb szétszéledtek, de néhány hívő kicsit tovább maradt. Untam az egészet. Az egyik lelkész felém fordult, és néhány kérdést tett fel (tíz éves lehettem). Nem válaszoltam*

semmit. Mindannyian elkezdtek kiabálni: „Üdvözült, üdvözült!” Imádkoztak értem, köszönetüket fejezték ki Istennek.⁴ Sri Aurobindo, a látnok, sohasem vált vallásos emberré – sem Indiában, sem Nyugaton –, és hangsúlyozta, hogy a vallás és a spiritualitás nem szükségszerűen szinonimák: *az igazi teokrácia** – írja később – *Isten királysága az emberben, nem pedig a pápa vagy a papság királysága.*⁵

Londoni tartózkodása kezdetén – tizenkét évesen – Sri Aurobindo már alapos latin és francia tudással rendelkezett. A St. Paul Iskola igazgatóját annyira meglepte diákja tehetsége, hogy görög magánórákat adott neki. Három évvel később Sri Aurobindo egy fél osztályt átugorhatott, és ideje nagy részét kedvenc elfoglaltságának, az olvasásnak szentelhette. Úgy tűnik, ennek a telhetetlen kamasznak semmi sem kerülte el figyelmét (kivéve a krikettet, ami oly kevésbé kötötte le, mint a vasárnapi iskola). Shelley és *A megszabadított Prometheus*, a francia költők, Homérosz, Arisztophanész, és hamarosan valamennyi európai gondolkodó – mivel tudott eleget németül és olaszul is, így Dantét és Goethét eredetiben olvasta – népesítette be magányosságát, melyektől később csendben maradhatott. Még csak nem is

* olyan uralmi rendszer, amelyben a legfőbb hatalom a papság vagy az egyházi hatalommal is rendelkező király kezében van (annyi, mint istenuralom) – *a ford.*

állt szándékában, hogy baráti kapcsolatokat alakítson ki, ellentétben Manmohannal, fiatalabbik bátyjával, aki bekóborolta Londont Oscar Wilde társaságában, és hírnévre tett szert az angol költők körében. Mindhárom testvér saját útját járta. Nem állíthatjuk Aurobindoról, hogy merev, szigorú fiatalember lett volna, még kevésbé, hogy puritán (*prurient*⁶ = az erősen vágyódók, ahogy hívta őket). Egyszerűen „máshol” volt, egy csordultig telt világban. Sőt, faarccal tréfálkozott. Mindvégig jellemző volt rá: *a humorérzék, a létezés sava-borsa. Enélkül a világ végképp kibillenne egyensúlyából – eléggé elveszítette már így is –, és már rég a pokol felé rohannánk.*⁷ Mert ez is ő, a humorista, és lehet, fontosabb, mint Sri Aurobindo, a filozófus, akiről a nyugati egyetemeken oly ünnepélyesen beszélnek. A filozófia Sri Aurobindo számára csak eszköz volt, hogy megértesse magát azokkal is, akik magyarázatok nélkül nem értenek meg semmit. Ez csak kifejezési módja egyike volt, ugyanúgy, mint költészete, mely tisztább és igazabb. De a humornak a lényéhez volt köze. Nem a gyors észjárás gúnyos humoráról van szó, hanem egyfajta örömről, ami ellenállhatatlanul táncol, akármerre is hömpölyög. Néha egy zavarba ejtő szempillantás alatt érzékeltük a legtragikusabb, valójában a legszánalmasabb emberi körülmények mögött a majdhogynem gúnyos nevetést, mint ahogy egy tragikus tettet